ΡΟΣΣΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

[Τοῦ Α. Ἀντρέϊεφ]

ΤΟ ΓΕΛΙΟ

Α'.

ΤΑΣ ἐξήμισυ ἤμουν βέβαιος ὅτι θὰ ἤρχετο καὶ ἤμουν τρελλὸς ἀπὸ τὴν χαρά μου. Ὁ παγωμένος ἄνεμος ἐφούσκωνε τὸ ἐπανωφόρι μου, κουμπωμένο στὸ λαιμὸ μόνον, ἀλλ· δὲν αἰσθανόμουν τὸ κρύο. Ἐπήγαινα μὲ τὸ κεφάλι ψηλὰ στημένο, καὶ τὸ φοιτητικό μου πηλίκιο πρὸς τὰ πίσω. Ὅταν ἐκύτταζα τοὺς διαβάτες, τὰ μάτια μου ἐξέφραζαν προστασίαν καὶ θράσος· καὶ ἐγίνοντο θωπευτικὰ καὶ προκλητικὰ ὅταν οἱ διαβάτες ἦσαν γυναῖκες. Τὸ βάδισμά μου ἦταν ζωηρό, ταχὺ καὶ πεταχτό.

Στὰς ἑπτὰ παρὰ τέταρτο εἶχα κουμπώσει καὶ τὸ δεύτερο κουμπὶ τοῦ ἐπανωφοριοῦ μου καὶ ἐκύτταζα μόνον τὴς γυναῖκες, χωρὶς θράσος καὶ μὲ ἀδιαφορία, μὲ ἀπογοήτευσι μάλιστα. Μιὰ γυναῖκα ζητοῦσα. Ἡ ἄλλες ἄς πήγαιναν στὸ διάβολο !.

Στὰς ἕπτα παρὰ πέντε ἐξεστιατόμουν.

Στὰς ἑπτὰ παρὰ δύο ἐκρύωνα.

Στὰς ἑπτὰ ἀκριβῶς, ἤ ἰουν βέβαιος πῶς δὲν θὰ ἐρχόταν.

Στὶς ὀχτώμισυ ἤμουν τὸ ἐλεεινότερο πλάσμα τοῦ κόσμου.

Εἶχα κουμπώσει ὅλα τὰ κουμπιὰ τοῦ ἐπανωφοριοῦ μου, ἐσήκωσα τὸ κολάρο μου καὶ κατέβασα τὸ πηλίκιο μου ὡς τὴ μελανιασμένη μου μύτη. Τὰ μαλλιά μου, τὰ μουστάκια μου καὶ τὰ φρύδια μου ἦσαν ἄσπρα ἀπὸ τὴν πάχνη καὶ ἐτουρτούριζα ἐλαφρά. Μὲ τὸ σιγανὸ βάδισμα καὶ τὴν κυρτωμένη μου ράχη μποροῦσαν νὰ μὲ πάρουν γιὰ γεροντοπαλλήκαρο ποὺ εἶχε ξενυχτήσει ἔξω, ἐδῶ κι' ἐκεῖ...

Καὶ ἦταν αὐτὴ ἡ αἰτία γιὰ ὅλα αὐτά... Μὰ ὄχι· ἴσως δὲν μπόρεσε νὰ βγῇ ἔξω... ἴσως εἶναι ἄρρωστη, πεθαμένη ! Πεθαμένη !... Κι' ἐγὼ καθουμαι καὶ τὴ βρίζω !...

Β'.

— Ἡ Εὐγενία Ἰβανόβνα θὰ πάῃ σ οὐ; Πολοζῶφ ἀπόψε, μοῦ εἶπε εἰλικρι ῶς ἕνας συμφοιτητής μου, ποὺ δὲν μποροῦσε νὰ ξέρῃ ὅτι ἐγὼ ἐπερίμενα τὴν Εὐγενίαν Ἰβανόβνα ἀπὸ τὶς ἐξήμισυ ὡς τὶς ὀχτώμισυ, ἔξω, στὴν παγω νιά.

— Ἄ ! ἀπάντησα μὲ ἑτοιμότητα· καὶ στὴν ψυχή μου μέσα ἐκκεπτόμουν : ὦ.... διόβολε !.

Οἱ Πολοζῶφ μοῦ ἦσαν ἀγνῶστοι. Ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ βράδυ ἤμουν ἀποφασισμένος νὰ πάω κι' ἐγὼ σπίτι τους.

— Παιδιά ! ἐφώναξα εὔθυμος, ἀπόψε εἶναι Ἀποκρηά, δηλοδὴ ἑορτὴ γενικὴ καὶ πρέπει καὶ μεῖς νὰ διασκεδάσουμε.

— Ἀλλὰ πῶς ; ἀπάντησε ἕνας μελαγχολικά

— Ἀλλὰ ποῦ ! εἶπε ἄλλος.

— Νὰ μασκαρευτοῦμε καὶ νὰ πάρουμε γύρα ὅλα τὰ σπίτια, εἶπα ἐγώ.

Κι' ἀμέσως ὅλη ἡ συντροφιὰ ξετρελλάθηκε, τίναξε ἀπὸ πάνω της τὴ μελαγχολία της. Εφώναζαν, πηδοῦσαν, τραγουδοῦσαν. Μὲ συνέχαιραν καὶ καθένας μετροῦσε πόσα χρήματα βαστοῦσε μαζύ του...

Σὲ μισὴ ὥρα μαζύψαμε ὅλους τοὺς φοιτητὰς τῆς πόλεως ποὺ ἦσαν μόνοι καὶ μελαγχολικοί, καὶ ὅταν γινήκαμε καμμιὰ δεκαριὰ εὔθυμοι μάγκες, ἐπήγαμε στοῦ κουρέως, ποὺ ἐνοίκιαζε ντόμινα, καὶ τὸ μαγαζί του ἐγέμισε ἀπὸ κρύο, νεόητα καὶ γέλια.

Ἐγὼ ἤθελα κάτι ὄ ιορφο καὶ σοβαρὸ μὲ χῶ ια μελαγχολικό.

— Δόσε μου, τοῦ εἶτε, μιὰ στολὴ Ἱππινοῦ μεγιστάνος.

Δυστυχῶς, ὅμως, ἡ στολὴ αὐτὴ μοῦ πήγαινε μεγάλη. Ἐζήτησα τίποτε ἄλλο.

— Ντυθῆτε ἀρλεκῖνος, μὲ πολλὰ χρώματα καὶ κουδουνάκια μοῦ εἶπαν.

— Ἀρλεκῖνος ! εἶπα μὲ περιφρόνησι.

— Τότε ντυθῆτε λησταί;. Μὲ κιπέλλο κ' ἐγχειρίδιον.

— Ἐγχειρίδιον...θὰ συμφωνοῦσε ὡραῖα μὲ τὸ σχέδιά μου. Δυστυχῶς ὅμω; καὶ ἡ στολὴ αὐτὴ μοῦ πήγαινε στενή Τὸ καπέλλο μόλις ἐσκέπαζε τὸ μικρὸ κρανίο μου καὶ ἀναγκάσθηκα νὰ ἐγκαταλείψω καὶ τὴ στολὴ αὐτή. Μιὰ ἄλλη φορεσιὰ ἀποδείχθηκε εὐγενοῦς· ποὺ ἐξήτασα ἦταν γεμάτη κηλίδες σαν δέρμα τίγρεως. Μιὰ ἄλλη καλοφερον ἦτον τρυπημένη.

— Λοιπόν ; Ἀκόμα ; ἐφώναξαν οἱ συντροφοί μου, ὅλοι ἕτοιμοι. Ἀπέμενε μόνον μιὰ στολὴ Κινέζου μεγιστᾶνος.

— Ἄς γίνω μανδαρῖνος ! εἶπα ἀτελπισμένος. Κι' ἄρχισα νὰ ντύνομαι. Τὰ παπούσια ἦταν στολισμένα μὲ ἄνθη, πολὺ μικρὰ γιὰ μένα καὶ μόλις χωροῦσαν στὰ πόδια μου. Φόρεσα ἀκόμη στὸ κεφάλι ἕνα τριανταφυλλὶ κουρέλλι ἀντὶ περρούκας, μὲ δυὸ αὐτιὰ ὅμοια μὲ τ' αὐτιὰ τῆς νυχτερίδας !

Καὶ ἡ προσωπίδα ;

Εἶχα μιὰ ὄψι ἀφιρημένη, ἂν ἠμπορῶ ἔτσι νὰ ἐκφρασθῶ. Ἡ μύτη, τὰ μάτια, τὸ στόμα, ἦσαν καλὰ σχηματισμένα καὶ στὴν θέσι τους. Μὰ δὲν εἶχαν τίποτε ἀνθρώπινο. Καὶ μέσα στὸν τάφο του ἀκόμα δὲν μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ φαίνεται τόσο ἀπιθής Δὲν ἐξέφραζεν ἡ προσωπίδα αὐτὴ οὔτε λύπη, οὔτε χαρά, οὔτε θαυμασμό. Τίποτε δὲν ἐξέφραζε. Σ' ἐκύτταζε κατὰ πρόσωπον, ἤρεμη, καὶ σ' ἔπιανε ἕνα ἀκατανίκητο γέλοιο. Οἱ φίλοι μου ἦσαν ξεκαρδισμένοι, ἐκυλιόνταν ἐπάνω στοὺς καναπέδες, ἔπεφταν ἀνοιχτοὶ ἀπὸ τὰ γέλοια ἀπάνω στὶς καρέκλες κ ἐχειρονομοῦσαν.

Μόλις ξεκινήσαμε οἱ φίλοι μου ἐδήλωσαν :

— Κανένας δὲν θὰ βγάλῃ τὴν προσωπίδα του. Σύμφωνοι ;

— Σύμφωνοι ! Σύμφωνοι !

Γ'.

Πραγματικῶς ἡ φορεσιά μου ἦταν ἡ πιὸ παράδοξη φορεσιά. Μ' ἔπαιρναν τὸ κατόπι, μ' ἐκύτταζαν, μ' ἔσπρωχναν, μὲ τσιμποῦσαν, καὶ ὅταν κουρασμένος ἐγύριζα νὰ τοὺς μιλήσω, γελοῦσαν ἀτέλειωτα.

Ἐπὶ τέλους ἠσύχασαν. Φτάσαμε στὸ σπίτι τῶν Πολοζόφ. Τὴν εἶδα, τὴν πλησίασα. Μὲ πεῖσμα, μὲ τρόμο, μὲ τρυφερότητα καὶ κακία, τὴν κύτταζα κατάματα καὶ τῆς εἶπα :

— Ἐγὼ εἶμαι !

Τὰ πυκνά της ματόκλαδα κινήθηκαν σιγὰ καὶ ξιφνισμένα, ὁλόκληρη δέσμη ἀπὸ μαῦρες ἀκτῖνες μ' ἔπνιξε, καὶ μοῦ ἀπήντησε ἕνα γέλοιο ἠχηρὸ, εὔθυμο, ζωηρὸ σὰν ἀνοιξιάτικος ἥλιος.

— Ἐγὼ εἶμαι ! εἶμαι ἐγώ. Γιατὶ δὲν ἤρθατε σήμερα ;

Κι' ἐκείνη γελοῦσε, γελοῦσε τρελλά.

Κ' ἐπερίμενα ἰκετευτικὰ ἀπάντησι.

Μὰ ἐκείνη ἐγελοῦσε ἀδιάκοπα.

— Τί ἔχετε ;

— Ἐσεῖς εἶσθε; μοῦ εἶπε κρατῶντας τὰ γέλια της. Τί ἀστεῖος !...

Ἐκύρτωναν οἱ ὦμοι μου, ἔσκυβα κάτω τὸ κεφάλι μου καὶ ἡ στάσις ἦταν στάσις ἀπελπισμένου. Καὶ ἐνῷ ἐκύτταζε μὲ σβυσμένο χαμόγελο τὰ νεαρὰ καὶ εὔθυμαζεύγη ποὺ περνοῦσανἐμπρός μας τῆς εἶπα :

— Εἶναι ντροπὴ νὰ γελᾶτε. Δὲν αἰσθάνεσθε λοιπὸν πίσω ἀπὸ τὴν γελοία προσωπίδα μου ἕναν ἄνθρωπο ποὺ ὑποφέρει; Μόνον γιὰ νὰ σᾶς δῶ ἐμασκαρεύτηκα. Μ ἐκάματε νὰ ἐλπίσω τὴν ἀγάπη σας καὶ μοῦ ἀφαιρεῖτε αὐτὴν τὴν ἐλπίδα τόσῳ γρήγορα, τόσῳ σκληρά ! Γιατὶ δὲν ἤρθατε ;

Ἐγύρισε νὰ μὲ ἰδῇ μὲ μιὰ ἀπάντησι ἀπάνω στ' ἀγαπημένα γελαστὰ χείλη της. Ὅταν ἕνα σκληρὸ γέλιο τὴν ἔτιασε. Πνιγμένη, σχεδὸν κλαίοντας. ἐσκέπασε τὸ πρόσωπό της μ' ἕνα κεντητὸ ἀρωματισμένο μαντῆλι καὶ μόλις μπόρεσε νὰ μοῦ πῇ :

— Κυττάξτε... ἐκεῖ... πίσω... μέσα στὸν καθρέφτη ! Ἄ ; τὶ ἀστεῖος ποὺ εἶσθε !

Μὲ φρύδια σουφρωμένα, μὲ στόμα σφιγμένο ἀπὸ τὸν πόνο, μὲ πρόσωπο παγωμένο, ποὺ εἶχε φύγει ὅλο μου τὸ αἷμα, ἐκύτταζα στὸ καθρέφτη. Εἶδα μιὰ φυσιογνωμία βλακώδη καὶ ἀπαθῆ. μὲ μιὰ ἀκινησία ποὺ τίποτε δὲν εἶχε τὸ ἀνθρώπινο. Καί...ἄρχισα κ' ἐγὼ νὰ γελῶ.

Ἄμα ἐπροβιβάσθηκα, τῆς μίλησα πάλι σιγὰ γιὰ τὴν ἀγάπη μου. Ποτὲ δὲν εἶχα μιλήσει μὲ τόση εὐγλωττία, γιατὶ ποτὲ δὲν εἶχα ἀγαπήσει μὲ τόσον πάθος. Τῆς μιλησα γιὰ τὴ βραδυὰ ἐκείνη. Πόσο ὑτέρεα περιμένονεις ! Τί δάκρυα δηλητηριασμένα ἀπὸ τὴν τρελλὴ ζήλεια καὶ τί λύπη ! Ἔβλεπα νὰ χαμηλώνουν τὰ ματόκλαδά της καὶ νὰ ρίχνουν μιὰ πυκνὴ σκιὰ στὸ πρόσωπό της ἐπάνω. Ἀνάμεσα ἀπὸ τὴ θαμπὴ ἀσπράδα της ἔβλεπα τὴν φλόγα ποὺ ἔτρωνε νὰ ρίχνῃ ἕνα κοκκινο κῶια καὶ ὅλο της τὸ λιγερὸν σῶμα ἔκλινε χωρὶς νὰ θέλῃ ἐπάνω μου. Ἦταν μεταμφιεσμένη σὰν νύχτα. Πάνω στὶς μαῦρες δαντέλλες της ἐλαμπύριζαν ἄστρα ἀτὸ διτιάνεια. Ἦταν ὡραία, σὰν λησμονημένο ὄνειρο τῆς παιδικῆς ἡλικίας. Σιγά, μὲ φόβο καὶ μὲ ἐλπίδα ἐγύρισε νὰ μὲ κυττάξῃ καί...

Ποτὲ μου δὲν ἄκουσα τέτοιο γέλιο.

Εἶδε πάλι τὴ φίσα μου, ἀντίκρυσε ξανὰ τὴν βλακώδη προσωπίδα μου καὶ δὲν κρατήθηκε. Ἄρχισε νὰ γελᾷ. νὰ γελᾷ !...

Δὲν ἦταν γέλιο αὐτό, ἦταν κλάμα. Κὶ ἀνήχησε παντοῦ μέσα στὴν αἴθουσα.

— Ἄχ ! νὰ εἶχα ἔστω.καὶ γιὰ μιὰ στιγμὴ τὴν πραγματικὴ μορφή μου, τὴν ἀνθρώπινη ! Ἐδάγωσα τὰ χείλη μου, ἔτρεχαν τὰ δάκρυα ἐτάνω στὸ φλογισμένο μου πρόσωπο καὶ ἡ ἠλιθία αὐτὴ προσωπίδα μου ποὺ ὅλα της ἦταν στὴν θέσιν τους, ἡ μυτη, τὰ μάτια, τὰ χείλη ἐξακολουθοῦσε νὰ δείχνῃ βλακωδῶς τὴν ἀμετάβλητη ἀπάθειά της. Γαὶ ὅταν ἀπομακρύνθηκα, μὲ τὰ ὑποδηματά μου τὰ ἀνθοστόλισα, ἄκουα πολλὴν ὥρα ἀκόμα τὸ ἴδιο ἠχηρὸ γέλιο.

Δ'.

Ἐφύγαμε σκορπῶντας, στὸν ἔρημο δρόμο καὶ στῆς νύχτας τὴν ἠρεμία, τῆς ἄγριες φωνές μας. Τότε ἕνας ἀπὸ τοὺς φίλους μου μοῦ ἐφώναξε :

— Ἐπιτυχία μοναδική. Ποτὲ στὴ ζωή μου δὲν ἄκουσα τέτοια γέλια. Μὰ τί κάνεις ;.. Γιατὶ σχίζεις τὴν προσωπίδα σου ;.. Μὰ εἶναι τρελλός !.. Κυττάξτε λοιπὸν πῶς κοιμματιάζει τὸ φόρεμά του !. Κυτάξτε τον, τὸν πνίγει τὸ κλάμα !.. Μᾶ... τί ἔχεις λοιτόν ; Κλαίει; Κυττᾶτε τον κλαίει !...

Α. Ἀντρέϊεφ